

SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA
FILIAL DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona

Núm. 217

Novembre 2009

QUÈ CAL SABER?

ELEMENTS QUÍMICS AMB DOS NOMS

- Hi ha elements químics que tenen dos noms reconeguts, i en alguns casos es poden utilitzar com a sinònims. Vegem-ne uns quants exemples:

La **plata** (Ag) es pot anomenar **argent**. Aquest segon nom és més tradicional, però menys usat en química. Els dos termes provenen del llatí *argentum*, que és la denominació d'aquest element (de la qual prové el símbol) i *plattus*, que vol dir 'pla' i 'làmina de metall' i que va passar a designar la plata pel material de què eren compostes aquestes làmines.

El **wolfram** (W) s'anomena també **tungstè**. Aquestes dues denominacions provenen dels noms de dos minerals d'arrel germànica (**wolframita** i **tungstenita**, respectivament), dels quals s'extreia aquest metall. Com que durant un cert temps es pensava que eren metalls diferents, van rebre també noms diferents, però ara són dos mots sinònims.

El **tel·luri** (Te) és anomenat també **tel·lur**. En aquest cas, però, són simplement variants formals d'un mateix mot.

D'altra banda, el diccionari recull **hidrargir** com a sinònim de **mercuri** (Hg). Aquest primer terme, molt poc usat, és l'origen del símbol d'aquest element. *Hidrargir* té origen grec i significa 'argent líquid', nom que li escau molt bé per les propietats físiques que té. El nom més comú (*mercuri*) té el mateix origen etimològic que el planeta i que el déu romà.

El **zinc** (Zn) es pot anomenar també **zenc**, encara que aquests dos termes no són exactament sinònims, ja que, segons el diccionari normatiu, el zenc és 'zinc, especialment en làmines', de manera que per a anomenar l'element sense cap més connotació és preferible el mot *zinc*.

Finalment, el cas més curiós és el del **nitrogen** (N). El diccionari normatiu recull el mot **azot** com a sinònim d'aquest element, però és un terme antic, ja obsolet. També hi ha els termes **azotat**, **azòtic**, **azotit**, **azotós** i **azotur** com a sinònims de **nitrat**, **nítric**, **nitrit**, **nitrós** i **nitru**, respectivament. Evidentment, aquests termes són una curiositat històrica que romanen en el diccionari, i en cap cas no s'han d'emprar en els textos científics contemporanis.

Altrament, hi ha **calci** (Ca) i **calç**, que, tot i que de vegades es confonen, no són el mateix. El calci és el nom d'un element, mentre que la calç (noteu que és femení) és el nom d'un mineral format a partir d'aquest element i d'altres. Semblantment, no són el mateix **carboni** (C) i **carbó**, ja que el primer terme és un element, mentre que el segon es refereix a un mineral que té aquest element com a principal component, i no s'ha d'emprar en lloc del nom de l'element, com es fa de vegades.

web de QUÈ CAL SABER?
<http://scb.iec.cat/saber.htm>